

OSSERVATORIO LETTERARIO

*** Ferrara e l'Altrove ***

Magyar nyelvű online melléklet - Supplemento online in lingua ungherese

<http://www.osservatorioletterario.net> - <http://zooomer.virgilio.it/bellelettere/> - <http://www.testvermuzsak.gportal.hu>

Ferrara, 2007. augusztus 23. csütörtök

Erdélyi arcképcsarnokom

CsomaFáy Ferenc fotókiállítás Leányfalun

Erdély kiválóságai tekintenek ránk *Leányfalun*, a Faluház dísztermében 2007. augusztus 19-e óta *Szász István Tas* Erdélyből elszármazott író-orvos lelkes szervező munkájának köszönhetően. *CsomaFáy Ferenc: Erdélyi arcképcsarnokom* című fotókiállítás a huszadik!

– Kérdezgetik, miért tartom fontosnak e kiállítás rendszeres megrendezését? Az erdélyiekben ma is kiolthatatlanul ég egy a szolgálat szellemének áldozó lángocska, különösen akkor, amikor életre szóló – alapjában véve indokolatlan – lelki küzdelmeket folytatunk magunkban a szülőföld elhagyása miatt – mondta Szász István Tas a kiállítás megnyitóján. Majd így folytatta: – Magam is sokféleképp próbáltam innen szolgálni azt, amit elhagyni kényszerítettek, s főleg úgy szolgálni az összmagyarságot, hogy abból Erdély semmiképp sem maradjon ki. Hiszen a történelem különös játéka folytán épp Erdélynek vált lényegévé ez a szolgálat. Ez a kiállítás számos próbálkozásom közül az egyik, s Istennek hála talán nem is sikertelen.

Szász István Tas köszöntő beszédében kiemelte: – Akárcsak 20 évvel ezelőtt, amikor a falunak bemutatkozván Tamási Áront idéztem, most is az ő gondolatait hívom segítségül. Trianon nehéz döntése után azt hirdette az erdélyi magyarságnak, hogy *merjünk nagyok lenni*, hogy próbáljuk meg a magyar kultúra új arcát, ha kell magunk kidolgozni...

Ma, amikor az információáradat miatt nem jut idő saját múltunkkal és gondjainkkal foglalkozni, s vakon rohanunk a mások által ránk kényszerített jövőbe, ez a mai kiállítás ritka tömörségű alkalom, bepillanthatunk abba a világba, amely mindezt átélte, végigküzdötte, szenvedte, megszenvedte és majdhogynem belepusztulva is túlélte. Fokozza az alkalom fontosságát, hogy olyan művész mutatja ezt be, aki fotó-alanyainak kortársa volt, s részben ma is az, aki nem a véletlenre bízta magát, vagy ahogy a laikus mondhatná: nem csípőből tüzelve fotózott. Mai kiállítónk jelentős személyiségek portréit hozta el nekünk. Ennek megfelelően rendkívüli lelkiismeretességgel készült fel minden egyes munkájára. A nagy tudást felhalmozó bölcsész és a szemfüles, emberismerettel bíró újságíró jótulajdonságait is egyesítette tehetsége által hitelesített művészetével, és tudatosan ismerkedett meg mindegyikük jellemével, teljesítményével, énjük legbelsőbb titkaival, s csak ezek után vállalta, hogy kísérletet tegyen a szinte lehetetlenre, egy pillanatba sűríteni mindazt, ami bennük rejtőzködő érték.

CsomaFáy Ferenc egy nagy nemzedék kiemelkedő művésze. A *Kolozsvári Református Kollégium*, pontosabban már annak utódintézménye bocsátotta szárnyra. A színművészeti főiskola után a bölcsészkaron szerzett diplomát és újságíró, riporter, fotóriporter lett egyszemélyben. Amikor pedig eljött az írott szó nagy próbatételének ideje, nem adta el magát, hanem visszavonult a képek világába, ahol a cenzúra ereje megtörik, s ahol a mondanivaló a legjobban rejthető el úgy, hogy annak, aki kellő oldalról közelíti a művet, mégis mindent elmondjon – mutatott rá a kiállítás szervezője. Majd kiemelte: – Kiállításainak, sikereinek se szeri, se száma. Képei bejárták az egész világot. Ez a kiállítási anyag egy hatalmas gyűjtemény töredéke, annyi, amennyit a jelen körülmények között lehetőség volt összeállítani, s remélhetőleg egy majdani sokkal nagyobb kötet részbeni alkotóelemeit vonultatja fel.

Nézzék figyelmesen ezeket az arcokat és olvassák el rövid ismertetésüket. Az utolsó erdélyi magyar évszázad nagyjai közül valók ők. Jórészt példamutató, hatalmas életművekkel rendelkező magyarok, olyan nagy emberek, akik csendben munkálkodtak, szerényen és csak a célra gondolva, akiknek *Márai* szavaival: volt mire szerénynek lenniük. Nem kevés közöttük a tragikus sorsú, a

meghurcolt, a mártíromságtól sem megrettenő. S van olyan is, aki igazi példája ama damaszkuszi út valódi és hihető megjárásának.

Szász István Tas néhányat emelt ki a tárlat képei közül: – *Bajor Andor* drága barátom és sors által megkínzott kedves betegem volt, a kor tehetségpazarló hatalmának nagy áldozata; *Banner Zoltán* ma is élő és alkotó művészettörténész és előadóművész, remélhetőleg Leányfalu egyik következő vendége; *Bartis Ferenc* községünk ismerője és kedvelője a nemrégien eltávozott, a rácsok mögül is a magyar eget kémlelő költő; *Bálint Tibor* is a közelmúltban elhunytak közül való, iskolatársunk, nagy regényíró, az egykori Kolozsvár egyik arcélinek legjobb megörökítője; *Beke György* is most hagyott itt minket, s hatalmas életműve egész Erdély újkori történetét felöleli, nélkülözhetetlen forrása lesz egy majdani tárgyilagos történetírásnak; *Cseh Gusztáv* a grafika nagymestere, a világfi; *Csiha Kálmán* faluházunk vezetőjének unoka-nagybátyja, az igaz és aranyszavú püspök; *Debreczeni László* a számomra oly kedves, kolozsvári szülőházamban szerkesztett *Hitel* folyóirat illusztrátora, az erdélyi műemlékvédelem apostola; *Gáll Ernő*, aki marxista professzorként ismerte fel az igazságot még akkor, amikor ez nem volt divatos; *Jakó Zsigmond* a kiváló történész, a *Hitel* utolsó két, még élő munkatársának egyike; *Kányádi Sándor* korszakos költőnk, nehéz időkben vigaszunk; Magyarország *Kós Károlya*, egész Erdély Károly bácsija, kinek arcán a maga valóságában ül ott a szikkadó erdélyi magyar anyaföld szolgálata, *Márton Áron* az évszázad magyar püspöke, *Tőkés László* nemrég elhangzott szavaival: mindnyájunk püspöke, aki Kós Károllyal együtt a *Hitel* szellemi körének szintén nagytekintélyű tagja volt; a másik Hiteles, *Szabó T. Attila*, számomra a valaha élt legnagyobb nyelvész, a megismételhetetlen – fél évszázados munkát igénylő – *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* megalkotója vagy *Teleki Ernő*, az alig ismert erdélyi arisztokrata, apám jóbarátja, akivel a számkivetettség éveiben munkatárs is lehettem.

Rekita Rozália és *Jancsó Miklós* kolozsvári színművészek pódium-műsora tette emelkedetté a megnyitót. Majd kérdésünkre Csomafáy Ferenc elmondta: – Kétszer járt Márton Áron püspöknél. A kommunista időkben *jelet* kapott, hogy le kellene fotózni Erdély nagy püspökét. A találkozó sikerült, de szinte be kellett őt csempészni. A fényképezés közben Márton Áron végig beszélt. Majd fotóriporterünknek megmutatta, hol próbáltak rálőni a Püspöki Palota udvarán, mely lövés szerencsére célt tévesztett.

Erdély kiválóságai tekintenek ránk *Leányfalun*, a Faluház dísztermében. Zarándokoljunk el oda, megéri. Szellemi-lelki élménnyel feltöltődve térhetünk otthonainkba. (*A kiállítás 2007. szeptember 15-ig látogatható.*)

Frigyesy Ágnes